

Bez sensu cienia nie ma wypowiedzenia

Materiał zawiera 2 ilustracje, 1 polecenie, 12 ćwiczeń, w tym 10 interaktywnych.

Bez sensu cienia nie ma wypowiedzenia

Namiot

Źródło: LHOON, licencja: CC BY-SA 2.5.

Ćwiczenie 1

Zaznacz w wypowiedzeniach należących do dialogu zdania pojedyncze – na niebiesko i zdania złożone – na fioletowo, równoważniki zdań – na zielono, .

niebieski

fioletowy

zielony

Joachim przyszedł ostatni, niosąc pod pachą zwinięty koc.

– A namiot? – zapytał Euzebiusz.

– No, to jest namiot – wyjaśnił Joachim, pokazując nam koc, który był stary, poplamiony i miał mnóstwo dziur.

– To nie jest prawdziwy namiot! – powiedział Rufus.

– A co? Myślałeś może, że tata pożyczyci mi swój nowy namiot? – zapytał Joachim. –

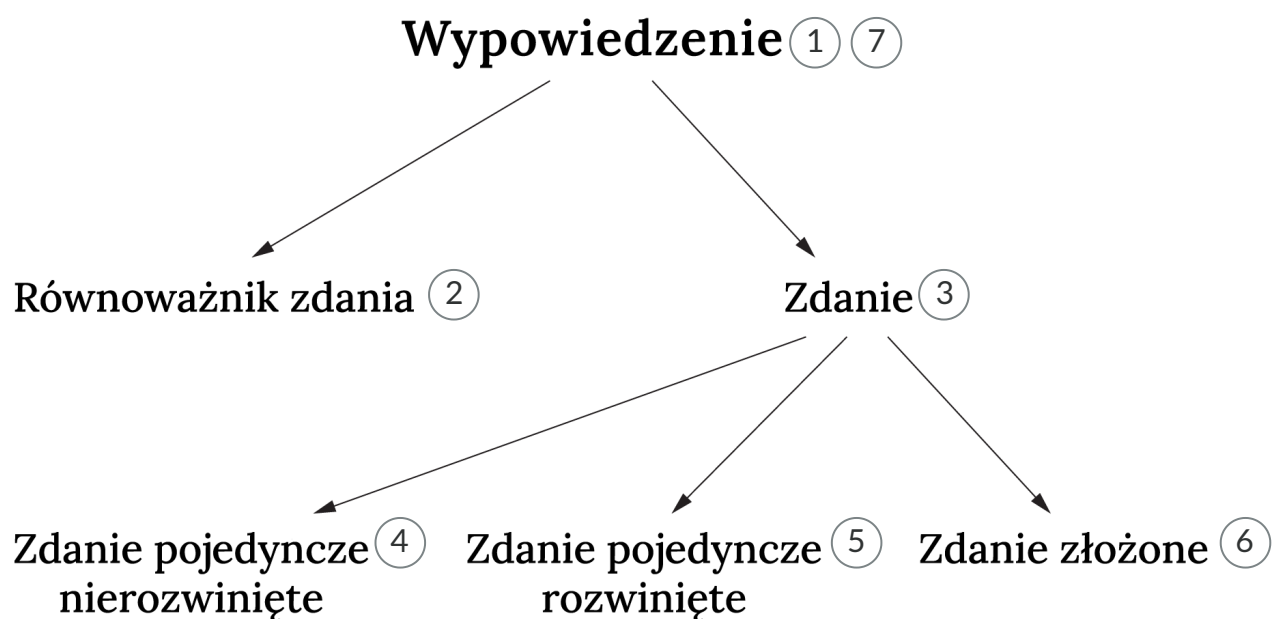
Weźmiemy koc i będziemy udawać.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Przekształć równoważniki zdań z poprzedniego ćwiczenia w zdania pojedyncze.

Zapoznaj się wykresem przedstawiającym podział wypowiedzeń. W razie potrzeby możesz uzupełnić informacje korzystając z materiału: [Związek związkowi nierówny, tu poboczny, a tam główny](#).

1

Wypowiedzenie

Grupa wyrazów połączonych ze sobą znaczeniowo i dopasowanych pod względem formy, które przekazują zrozumiałą informację.

Przykłady:

"Sławek mieszka na wsi."

"Kupię chleb."

"Tak!"

"Proszę mi szybko sprzedać bilet do Sanoka, bo bardzo się śpieszę."

2

Równoważnik

Rodzaj wypowiedzenia, który nie zawiera czasownika w formie osobowej.

Przykłady:

"Na wsi."

"Chleb za 5 zł."

"Bilet do Sanoka, szybko!"

3

Zdanie

Rodzaj wypowiedzenia, które zawiera **czasownik** (bądź **czasowniki**) w formie osobowej.

Przykłady:

"Sławek **mieszka** na wsi."

"**Chciałbym kupić** chleb za pięć złotych, ale **nie widzę** takich na półce."

"Jacek **kupiłby** bilet do Sanoka."

4

Zdanie pojedyncze nierozwinięte

Zdanie zawiera jedno **orzeczenie** i podmiot lub tylko **orzeczenie**.

Przykłady:

"Sławek **mieszka**."

"**Kupi**."

"Kot **śpi**."

5

Zdanie pojedyncze rozwinięte

Zdanie zawiera jedno **orzeczenie** i podmiot oraz określenia do podmiotu i orzeczenia.

Przykłady:

"Nasz Sławek **mieszka** na przepięknej wsi."

"Rano Marek **kupi** świeży chleb w piekarni."

"Na mojej kanapie smacznie **śpi** kot syjamski."

6

Zdanie złożone

Zawiera więcej niż jedno **orzeczenie**. Przykłady:

"Nasz Sławek **mieszka** na przepięknej wsi, **nie lubi** ruchliwego miasta."

"Rano Marek **kupi** świeży chleb w piekarni, potem **zrobi** pyszne śniadanie."

"Na mojej kanapie smacznie **śpi** kot syjamski, który cicho **mruczy** i od czasu do czasu **rusza** uszkiem."

7

Pamiętaj, że każde wypowiedzenie zaczynamy wielką literą i kończymy kropką, wykrzyknikiem, znakiem zapytania lub wielokropkiem.

Rodzaje wypowiedzeń

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

1

Zdanie

Na wzgórzu stoi dom.

2

Równoważnik zdania

Dom na wzgórzu.

3

Zdanie pojedyncze

Dom stoi.

4

Zdanie złożone

Na wzgórzu stoi dom, w którym mieści się pensjonat.

Przykłady wypowiedzeń

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Uporządkuj wyrazy tak, aby utworzyły wypowiedzenie. Dowiesz się, jak brzmi **aforyzm** znanego pisarza Dantego.

wraz

przychodzi

do

z

drugim

człowiekiem.

człowieka

Nadzieja

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 4

Uporządkuj wyrazy tak, aby utworzyły wypowiedzenie. Dowiesz się, jak brzmi aforyzm znanego pisarza Arystofanesa.

mądry

od

wrogów.

umie

Człowiek

uczyć

się

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 5

Uporządkuj wyrazy tak, aby utworzyły wypowiedzenie. Dowiesz się, jak brzmi aforyzm znanego pisarza Stanisława Jerzego Leca.

pod

to

Ziemia

znakiem

kropka

zapytania.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 6

Uporządkuj wyrazy tak, aby utworzyły wypowiedzenie. Dowiesz się, jak brzmi aforyzm znanego filozofa Talesa z Miletu.

od

Księżyc

pożycza

słońca.

światło

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 1

Zapisz [sentencje](#) z poprzednich zadań tutaj lub w zeszyte. Zastanów się, jak można je rozumieć. Porozmawiaj o tym w klasie.

Ćwiczenie 7

Spośród zapisanych sentencji wybierz tę, która jest równoważnikiem zdania i przekształć na zdanie pojedyncze lub złożone. Zapisz ją tutaj lub w zeszyte.

Ćwiczenie 8

Zapisz poprawnie poniższe wypowiedzenia. Pamiętaj o wielkiej literze i właściwych znakach interpunkcyjnych.

wśródserdecznychprzyjaciółpsyzajęczadły -

jedząpijałulkipalą -

jeśliniechceszmojejzgubykrokodyladajmiluby -

odpowiedniedaćrzeczysłowo -

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Zapamiętaj!

W zależności od celu wypowiedzi rozróżniamy trzy rodzaje wypowiedzeń (zdań i równoważników zdań):

- **oznajmujące** – kiedy kogoś o czymś informujemy, np. *Czekam na łące.*
- **rozkazujące** – kiedy rozkazujemy komuś, prosimy o coś, np. *Przyjrzyj się biedronce.*
- **pytające** – kiedy pytamy o coś lub o kogoś, np. *Czy widzisz drzewa kwitnące?*

Jeśli chcemy wyrazić silne emocje, każde wypowiedzenie możemy zakończyć wykrzyknikiem. Nazywamy je wtedy **wykrzyknikowym**. Oto przykłady:

Wstałem! - wypowiedzenie oznajmujące wykrzyknikowe,

Skończ z tym! - wypowiedzenie rozkazujące wykrzyknikowe,

Naprawdę?! - wypowiedzenie pytające wykrzyknikowe.

Ćwiczenie 9

Przyporządkuj podane zdania do właściwych kategorii.

Wypowiedzenie oznajmujące

Wypowiedzenie rozkazujące

Wypowiedzenie pytające

Odrobiłaś pracę domową?

Czy mogę zobaczyć twoją odpowiedź?

Lubię mojego kota.

Myślę, że jesteśmy przyjaciółkami.

Kup mi tę książkę!

Kiedy pójdziesz do fryzjera?

Otwórz okno!

Dostałam piątkę za wypracowanie.

Jadłaś już śniadanie?

Ćwiczenie 10

Zaznacz wszystkie równoważniki zdań.

Na stole stoi wazon.

Ciężko mi.

W lesie znajduje się budynek, który jest hotelem.

Za godzinę przed szkołą.

Dom na wzgórzu.

Marek przyszedł wcześniej, żeby przygotować stoły i krzesła dla gości.

Samochód jedzie.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 11

Dopasuj opis wypowiedzenia do podanych przykładów.

To co teraz robimy?

zdanie pojedyncze oznajmujące
wykrzyknikowe

Zwycięstwo!

równoważnik zdania pytającego

Założmy się.

zdanie pojedyncze rozkazujące

Nigdy nie jedliśmy tak pysznych lodów!

równoważnik zdania wykrzyknikowego

Naprawdę złościsz się czy tylko
udajesz?

zdanie złożone pytające

Ślepe kiszki?

zdanie złożone oznajmujące

Będziesz trzymał sznurek, przez który
będziemy skakali.

zdanie pojedyncze pytające

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

